

გაუმარჯოს თავისუფალ საქართველოს
 გაუმარჯოს საქართველოს
 დემოკრატიულ რესპუბლიკას
 გაუმარჯოს თავისუფალ ხელოვნებას
 თავისუფალ საქართველოში!

„თეატრი და სპორტები“

წლიურად 15 მან., ნახვარი წლით 9 მან. თითო ნომერი — I მან. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, ბაზრის ქ. № 20, ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ, ტიფლის, რედ „ТЕАТРИ ДА ЦХОВРЕБА“ იოსიფუ იმედაშვილი

1918 წ. № 11 კვირა, ივლისის 28

ფასი 1 მან.

წელიწადი მეექვსე გამოცემის

ჩვენ

გმირები

პოლკ. იოს გედევანიშვილი.
 ქართულ პარტიზანულ პოლკის უფროსი, დარიალის ხეობაში სასახლოდ და გმირულად მებრძოლი საქართველოს მტრების წინააღმდეგ.

ვალეკო ჯუღელი
 სახალხო გვარდიის შტაბის უფროსი და გვარდიის ხელმძღვანელი, რეგულიუციის და დემოკრ ტიის ერთი სასახლო მოღ.

გენერ გიორგი ვ. მახვინიაშვილი
 ბალშევიკების წინააღმდეგ მებრძოლი სოხუმის ოლქში სადაც სასახლოდ მოქმედებს და საქართველოს მტრებს სასტიკად აშარცხებს

ქართველის გულში ვერ ჩააქრობთ მომავლის წმინდა სხივებს, მის გულიდან ვერ ჩამოხსნით მის აკინძულ სხივთა მიწებებს.

ვერაინაც ვერ შეახებთ იმის რწმენას თავის ხელებს, ნუ ჰკონიათ, რომ დაშორდა ყოფილ გმირებს, თავის ძველებს,

ნუ ჰკონიათ ქართველთა ძარღვში სისხლი ისე არა სდუღდეს, როგორც ციდან სეტყვას, მეხსა თვით ბუნება მოაქუხდეს!..

ნუ ჰკონიათ ქართველის გული მკვდარი იყოს, არა სძვდეს, ნუ ჰკონიათ, რომ ის ვინმეს თვის კუთვნილებს შეარჩენდეს!..

მამედ ე. აბაშიძე

ქართველი მშამადიანი მოღვაწე-მწერალი, საქართველოს მომხრეობის გამო ოსმალებმა დატყვევეს, და ტრაპიზონის ციხეში ჩასვეს სიდანაც, ივლ. 12 გამოიქცა

გ. კვაცხუთელი

ჰაიდარბეგ აბაშიძე
 საქართველოს ეროვნულ საბჭოს წევრი, საქართველოს ეროვნულ გაერთიანების მქადაგებელი ქართველი მშამადიანი მოღვაწე-მწერალი.

ხელოვნების ხელოსნები

(თბილისის კონსერვატორიის შესახებ)

ნიკოლოზის მთავრობის დროს რომელსამე მაზრაში ანუ სოფელში უწესოება რომ იჩენდა თავს და მაზრის უფროს ანუ ბოქაულს პასუხს მოსთხოვდენ — მაზრის უფროსი ანუ ბოქაული ვითომ და გამძიების შემდეგ მთავრობასთან შიკრიკს აფრენდა მცირე მოხსენებით: ყოველივე წესზეაო („ვსო ბლაგოპოლუჩნოვო“). ამითი მშვიდდებოდა უმაღლესი მთავრობა, ხოლო უყურადღებოდ მიტოვებული ცხოვრება უფრო მწარდებოდა, განგებ ხელ დაფარებული ბოროტება უფრო საზარელ ხასიათს იღებდა.

სწორედ ამას მოგვაგონებს ჩვენი დროის ხელოვნების ის ჭირისუფალი რომელსაც ხელოვნების შემადგერხებელ ძირითად ნაკლზე მიუთითებენ, ის-კი წარბ შეუხრებლად გაიძახის — ყოველივე თავის რიგზე აწყვიაო.

მოგახსენებთ საზოგადოდ ჩვენი ეროვნული მუსიკის შესახებ და განსაკუთრებით თბილისის სამუსიკო კონსერვატორიაზე, ღღემდე რომ რუსეთის საიმპერატორო საზოგადოების სამუსიკო სკოლად იწოდებოდა.

როგორც სხვა ბევრი დარგი კულტურისა — სკოლა, თეატრი და სხ., რევოლიუციის წინა დროის რუსებს საქართველოში ქართველთა გადასაგვარებლად ჰქონდათ დაარსებული, ისევე მუსიკალური სასწავლებელი მოგვიწყვის სულიერად გადასაგვარებლად. ამის ნაყოფს დღის ვიმკით: ჩვენი მოწინავე საზოგადოების დიდი უმეტესობა გადაგვარებულია და ქართველთა გვარს თუ ატარებს. წაართვით ერს ენა მეტყველებისა, ენა სულისა — მუსიკა, და იგი არარად შეიქმნება, ისეთ არსებად რომლის ჯიში ცხოველთ შორის არ მოიპოვება.

კაი ხანია ცხოვრება დაჟინებითა გვთხოვს სამუსიკო ნაწილის გაეროვნულე-

ბასა და გახალხოსნებას. ქართველი საზოგადოების ის ნაწილი რომელსაც ჩვენი სამშობლო მუსიკის ბედ-იღბალი უფრო არტერესებს, ვიდრე რომელიმე პიროვნების პატივმოყვარეობა, მოითხოვდა თბილისის სამუსიკო კონსერვატორიაზე ყურადღების მიქცევას. თუმცა ამ სასწავლებლის დაარსების თაოსნობა ქართველს ეკუთვნის და იგი სასწავლებელი საქართველოს დედა ქალაქშია, მაინც აქ ქართულს მუსიკას შესაფერი ადგილი არ ჰქონდა, მის ჭირისუფლებად თითქმის ყოველთვის ქართველთა მოძულენი ანუ არა შემწყნარენი იყვნენ ხოლმე

ახლა მაინც დროა ამას ბოლო მოეღოს.

ეს სასწავლებელიც უნდა დაადგეს გაეროვნულების გზას, მის გამგედირე ქტორად უნდა იყოს ქართველი მუსიკალური განათლებით აღჭურვილი პირი ქართული მუსიკის მცოდნე, და არა რომელიმე ფილარმონიის მსმენელი, რომელსაც მასწავლებლობის ნებაც კი არა აქვს; ხოლო ეს იმას არა ნიშნავს, რომ ამ სასწავლებელში სხვა ერთა მუსიკას არ შეასწავლიან, — არა პირიქით, უფრო ბეჯითად უნდა შეასწავლონ, მაგრამ არა ხელოსნებმა, კარიერისტ — მოხელეებმა, არამედ ქეშმარიტმა ხელოვნებმა.

შეიძლება ამ სასწავლებელში „პარტიტურები დანომრული ყველა თავის ალაგზეა და დაკეტილ შკაფებში ინახება“ (პირადად მე ამაში არც კი ვეჭვობ), მაგრამ აქ სამუსიკო ხელოვნების სული თავის რიგზეა, ჩვენი ეროვნული სამუსიკო ხელოვნება წესიერ კალაპოტშია. მოწაფე მასწავლებელთა შორის ნამდვილი სულიერი კავშირია, რომ ახლო მომავალში თუ არა შორეულში მაინც აქედან სწავლა დამთავრებული ორიოდ

კაცი მაინც გამოვიდეს და ისეთივე ჭიანი ნაყოფი არ მოგვეცეს, როგორც ჩვენმა ქართულმა ფილარმონიულმა საზოგადოების სასწავლებელმა?

აი, ამას უნდა მიექცეს ყურადღება და არა შეკაფებსა და პიანინოს.

სანამ ჯერ კიდევ დრო არ გასულა საჭიროა ამ სასწავლებელს ნამდვილი განათლებული ხეოვანი პატრონი გაუჩნდეს და სასწავლებელიც გაეროვნულების გზას დაადგეს.

ქართული უმეტრობა?

ჩვენი სახემწიფოებრიობის შექმნა და თავისუფლების განმტკიცება დიდს ტკივილებს განიცდის.

ერთის მხრით ჩვენის ხალხის დიდის უმეტრობის შეუგნებლობა და მეორეს მხრით საქართველოს აშკარა თუ ფარული მტრების საქართველოში თავმოყრა აძნელებს ცხოვრებას და ჰაერს შხამავს. თავისუფალ სამშობლოსა საქართველოში ისე ჰგრძნობ თავს ვითარცა მოძულე მტრის ბანაკში; თითქო ირგვლივ გველები გისისინებენ და ელიან წუთს, რომ გეცნენ და დაგშხამონ.

საქართველოს დაუფლების მონატრენი, ხოლო ქართველი ხალხის მტრენი თვით ჩვენივე შეუგნებელ შვილების დახმარებით ისეთ მდგომარეობას ჰქმნიან, რომ ძველი მოგანატრონ, რათა თავისუფლება დაიღუპოს.

ყველაზე მეტად ვინ იზარალებს ჩვენმა თავისუფლებამ რომ წაიბოროტიკოს?

ქართველი გლეხ-კაცობა და მუშა ხალხი.

ამიტომ ყველაზე უფრო მეტად ვინ უნდა იზრუნოს, რომ რაც მოვიპოვეთ: თავი უფლება სიტყვის, წერის, კრების, კავშირის, სინდისის, ხალხური მართელობის, სრული პოლიტიკურ თანასწორობის, მოქალაქობრიობის და სხ.—ხელიდან არ წაგვივიდეს? ისე და ისევე მთელმა ქართველმა ერმა—საქართველოს ყველა ერთგულმა შვილმა, უმეტესად მუშამა და გლეხმა, რადგან ყველა ზემორე თავისუფლებანი ყველაზე მეტად ჩვენთვისაა საჭირო თითოეული ჩვენთაგანი ფხიზელ და რაჯად უნდა იდგეს, რომ ეს თავისუფლებანი ვინმე ჩვენთაგანმავე ბოროტად არ მოიხმაროს, ანუ ჩვენმა მტრებმა ფეხქვეშ არ გათელონ.

ყოველი მოწინავე მოაზროვნე და ხალხის მეგობრის სურვილი ის იყო, რომ ძველი უსამართლო წესწყობილების დამხობით ნამდვილი ერთობა, ძმობა და სიყვარული განმტკიცებულიყო ხალხში, რომ ერთს მრავლისათვის დაედვა თავი, მრავალს ერთისათვის. ამ აზრის გასამარჯვებლად

ხალხის ერთგული შვილნი არ ერიდებოდნენ ციხეს, სარჩობელას, კატორგას და ვინ მოსთვლის რაც

დენი ახალგაზდას ძვლები ჩაიყარა შორეულ ქვეყნებში.

ნამდვილად—კი რას ვხედავთ?—ერთობის მაგიერ—უღმერთობას, ძმობის მაგიერ თვით ძმთაგანვე ერთმანეთის ქლევას. თავისუფლება ყირამალა შეატრიალეს და სწორედ იმას სჩადიან. რაც თავისუფლებას ჩირქსა სცხებს და გულ წმინდა მოქალაქეს ბოლმით ამოაძახებინებს:

—ღმერთო, ეს თავისუფლებაა თუ რაღაც ჯანდაბა აღარ გათავდება!

ნუ თუ ერთობაა, რომ თითოეული ჩვენთაგანი მძასა ცდილობს მეორე დაარჩოს, სიცოცხლე გაუმწაროს?

ნუ თუ ერთობაა რომ წლევანდელი ზღვა მოსაველის დროსაც კი გირვანქა ორ კაპიკიანი პური ოთხ-ხუთ მანათად ფასობს? რა ქნას წვრილშვილმა, რომელსაცა შესანახავად ათი-თორმეტი სული ახვევია და შვიდი-რვა მანათი შემოსავალიც არა აქვს?

ნუ თუ ერთობაა რომ სოფლის დღიური უხარო მუშა ხარიანს ახრჩობს, ხარიანი კიდევ უხაროს ექიმპება, ორივეს ჭიდილით მათ შუამდგომი უხარო ან არა დღიური მუშა გაჭირვებაში სულსა დაფავს და მეზობელი მეზობლით ველარ გამართულა?

ნუ თუ ერთობაა რომ მთელი გორის მაზრის მხენელ-მთვესელი და გონიერულ მეურნეობის მიმდევარი ხალხი ან ამოხრცეს, ანუ სიკვდილის შიშით სდევნეს და ეხლა იგინი თავის ადგილ-მამულს მოშორებულნი იოწიოდ დაღონდილებენ დედაქალაქში და მათი ნაშრომ-ნაამდგარი კი ოხრდება? მოიგონეთ, მაგ სოფლის განმანათლებული მოღვაწე კონსტანტინე ამირეჯიბი, ცნობილი ისაია ფურცელაძე, გ. ტატიშვილი, ნიკო კეცხოველი, ვანო ციციშვილი და მრავალნი სხვანი.

მე მოგახსენებთ, სხვათა შორის, იმ „თავად აზნაურებზედაც,“ რომელთაც თავთაზნაურობისა მხოლოდ სახელი შერჩენიათ და ბევრს მათგანს მიწის ახალი კანონის ძალით (მიწის დეკრეტით) არა თუ ჩამოეჭრება რამე, პირიქით, უნდა მეზომოს კიდევ ცნორმის შესაესებათ.

ნუ თუ ერთობაა რომ ჩვენი ქვეყნის რჩეულნი შვილნი: სტუდენტობა, ნასწავლი ახალგაზრდობა და შეგნებული მუშა—გლეხები საქართველოს საზღვრებზე ჩვენის თავისუფლების ნაძირალ მტრებს გააფრთებით ებრძვიან, ხშირად მშვიერნი ტიტველნი (რადგან ძნელია ყოველფევი საქაროდ მიაწოდო ერთა მხრიდან მეორე მხარეზე სასწრაფოდ გადასვლის გამო), სიცხე-სიცივეში დასუსტებული, სისხლიდან იწკრიტებიან და ამავე დროს ჩვენი დედა ქალაქი ანუ სხვა უშიშარი დაბა ქალაქები აუარებელი მუქთახორა ხალხითაა სასევ, რომელიც ნიდავად გარმონიკა-არღანზე ქეიფობს, სასურსათო (პურის შაქრის და სხ.) რიგებში სდგას, დიდ ძალ სურსათს სთქვას უსარგებლოდ ანუ ათასგვარ ხრიკებით გლეხის ნაშრომს ხელში იდგებს, რომ მერე ერთი ათის მოგებით ბეჩავ ხალხზევე გაჰყიდოს. გაიარეთ ქალაქებში და ნახეთ ვინ და რა ჯურის „ვაჭარი არ ვაჭრობდეს ყოველგზა-ჯვარედინზე, მეთონე მეფურნეს პური არა აქვს, აქკი ჩარჩის ჩარჩები ან ათასგვარი წურბელები საცლავ ხალხს სისხლს სწუწნიან.

ნუ თუ ერთობაა, ათასი ჯურის უცხო ტომის ლტო

ს ა მ შ მ ზ ზ ლ მ მ ს ს ვ ი რ ა ლ მ

ლვილი აქ ნებივრობდეს, ჩვენის ქვეყნის სიამით სტკებ-
ბოდე, ქართველი ერის რჩეული შვილი კი მათ სარჩენდა
საზღარზე სწყდებოდეს?

ნუ თუ ერთობაა რომ ჩვენს სოფელში სინათლის
შემტანს, ჩვენის მომავალის ნუგეშის მომცემს—ახალ
თაობის აღმზრდელს მასწავლებელს სიმშობლით ვკლავთ
ცხოვრების სახსარს უსპობთ, სრულიად უმნიშვნელო
ჯამაგირსაც კი არ ვაძლევთ მაშინ, როდესაც სხვა მუ-
ქთა ხორათა სასუქად ყოველივე უხვად იზოვება?

ნუ თუ ერთობაა, რომ სხვა და სხვა დროის დე-
ზერტირები ვაჭრობა—ჩარჩობით ანუ ზოგიერთა საპა-
ტიო ადგილებზე მოკალათებით ფულებში კოჭაობენ,
ბატონობენ მაშინ. როდესაც მართლა და მებრძოლი
მხედრობა, ქვეყნის სამსახურსაც კა ჩამოშორებულია
თვისდა უნებლიეთ?

ნუ თუ ერთობაა, რომ ქვეყნის გასაჭირის დროს
ზოგიერთი სოფლებიდან თუ გამოვა რავდენიმე გვარდი-
ელი, უმეტესობა გატაცებული თოფით სახლში ნები-
ვრობს და წასულთაც კი მასხარად იღებს, ანუ ცხად-
ება—ჯარი უნდა შეიკრიბოს, და სოფლის ახალგაზ-
ღობა—კი ბაიბუთაც არ იმჩნევს,—ხალხი უყურებს—
თუ გაიყვანეს, სჩანს მთავრობა ყოფილა, თუ არა და
მთავრობა არა გვყოლია, უპატრონო ქვეყანაა, უპატრო-
ნო ერი ჰკა და წარსტაცე, შეგარება.

ნუ თუ ერთობაა, რომ დღესაც საქმის კაცი, ესა
თუ ის გამოსადეგი ქართველი ნოხელე, ხელოსანი, ოს-
ტატი პარტიულობით არჩევა, რის გამოც ბევრი საქმის
სასარგებლო კაცი გარდა რჩება—იღუპება იგი და მას-
თან საქმეც—და საქმეს სათავეში ექცევა უფიცი, საქ-
მის არ მცოდნე კაცი?!

დიაღ, ყოველივე ეს და მრავალი ასეთი სენი გჭი-
რს, ჩემო საყვარელო, სამშობლოვ, დროა იმკურნალო.
ერო ჩემო, თუ შენც გასურს ერთა შორის ერად იხსენი-
ებდე და დემოკრატიული რესპუბლიკა შეინარჩუნო, შე-
გნებთაც უნდა უპატრონო თავა შენს თორემ ცხოვ-
რება, ვი დედას “ამოგვაკენესინებს..

კმარა ასეთი, ერთობა: “ხალხს უნდა ნამდვილი ძმო-
ბა, ნამდვილი ერთობა, მეზობლობა, სიყვარული, ერ-
თმანეთის გატანა, საღმშენებლო საქმიანობა. ნამდვი-
ლი სახემწიფო მოღვაწეობა, მშვიდობიანი ცხოვრება,
იაფი პური, იაფი ჩასაცმელ—დასახური, მშვიდობიანი
მიმოსვლა, წესიერი უფასო სწავლა-გნათლება, და ერ-
თი ძლიერი მთავრობა და კანონიერი მართვა—გამ-
გეობა.

ამიტომ საქირთა, დღეს საქართველოს ყოველმა
ერთგულმა მოქალაქემ ზურგი გაუმავროს და მხარი მი-
სცეს ჩვენს მთავრობას შინაურ უწყსობის ჩაქრობაში და
და გარეშე მტრებთან ბრძოლაში, რომ ჩვენმა მთავ-
რობამ თავისი ვალი ღირსეულად შეასრულოს.

ცხოვრების სასტიკი კანონი—ჩვენი დროის სინა-
მდვილე და ყოველმხრივი გაჯავრება ხალხს რკინის ძვა-
ლივით ეჭირება ირგვლივ სუნთქვაც ნელდება... ხალხს
შეგლა უნდა, მიცემულ თამასუქის განადღება...

ჩვენის ქვეყნის მესვეურნი, დროით გამოხსენით
ეს გორდიონის ნასკვი, თორემ მერე გვიანდა იქნება თი-
თზე კბენანი!..

იოსებ იმედაშვილი

დიმიტრი (მიტო) იერემას ძე
გულისაშვილი

ჩვენი განთავისუფლებული სამშოლონს დამოუ-
კიდებლობა მსხვერპლს მსხვერპლზე ითხოვს, ზვარაკს
ზვარაკზე... და ჩვენი შეგნებული ახალგაზღობაც—დე-
მოკრატიისა და მამულის მოთხოვნილებათა მტკიცე
დამცველი რიგში სდგას, ერთი მეორეს ეცილება: არა
მე ვასახელო სამშობლო, არა მე ჩემის გამირულის თავ
დაუზოგველის სიციცხლის განწირვითაო...

ასეთი იყო დიმიტრი გულისაშვილიც, ჩვენ-
დრამატურგ—მასწავლებლის იერემია გულისაშვილის
შვილი, გარეკახელი (ს. გიორგიწმინდიდან), ახალგაზი
და ოფიცერი (24 წ.) რომელიც პოლკოვნიკ იოსე,
გედევანიშვილის პარტიზანულ პოლკში მსახურებდა,
ანანურთან დაიჭრა მესამედ და ჭრილობით გარდაცვა-
ლებული წარსულ ხუთშაბათს დიდუბეში დაკრძალეს.

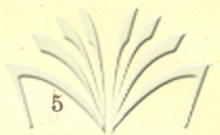
მისი ნორჩი ვაჟაკობა, გამირული თავგამოდება
და სამშობლოს საკეთილდღეოდ ცეცხლში ტრიალი,
სამარესთან მშვენიერი სიტყვებით დახასიათეს დეკ.
ი. მირიანიშვილმა. ვ. კოტეტიშვილმა ს. დადიანმა,
ალ. წერეთელმა, მ. ხერხეულიძემ და სხ.

დიმიტრი უმაღლესი სასწავლებლიდანვე საერთა-
შორისო ომიანობის გამო რუსის მხედრობაში გაიწვიეს
დიდ ხანს მსახურებდა ოსმალეთისკენ, რევოლიუციის
შემდეგ სამშობლოში დაბრუნდა. ჩაეწერა ქართველთა
პარტიზანულ პოლკში და მუდამ გატაცებული იბრძო-
და. ვითარც შეჭვერის ქართველ მამულიშვილს. უკვე
დაჭრილს ურჩიეს შინ დაბრუნდო მავრამ მან სამშო-
ბლოს განსაცდელს თვისი განსაცდელი ირჩია. მეორედ
რომ დაიჭირა, თვითონვე შეიხვია, თურმე, ჭრილობა
და კვლავ განავრძო მტრის შეტევა, რომლის დროსაც
გამირულ ბრძოლაში განგმირული დაეცა.

მისი ნორჩი სიციცხლე სადღევრძელოდ შეეწირა
სამშობლოს, ხოლო: ნადრეოდ დანთხული სისხლი მი-
სი ახალს გამირებს აღზრდის მამულის დასაცველად.

თავისუფალი საქართველო მუდამ მადლობით მო-
იხსენიებს სახელსა მისსა...

იოსებ არიმათიელი

გ. მ. შარვაშიძე

ნიკო თავდგირიძის სიტყვა

(გაგრძელება იხილეთ „თეატრი და ცხოვრება“ № 10).

შენმა განსაკუთრებულმა ორიგინალურმა ბუნებამ მთელი მოძრაი შკოლა შექმნა ახალგაზდობის მისაბაძავად და განსაწრთენლად. შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას ესე რომ ოცდა ათი წლის განმავლობაში ბევრი თავმომწონე ახალგაზდა ჩვენებური შენი მაგალითით სარგებლობდა გარეგან ჩაცმულობის ზდილობის და პლასტიურ მიხვრა—მოხერის განვითარებაში. ამა თუ იმ ხალხის კულტურა მარტო წიგნებით კი არ შეისწავლება არამედ კერძო პირთა ზნე—ჩვეულებით და ყოველივე ცხოვრებით. რითი გადავიხადეთ, რა პატივი გვცით ყველა შენი ჩვენი ბეჩავი ხალხისადმი სიყვარულისათვის, წინააღმდეგ, არც ერთ მკირეოდენად ხალხის ერთგულს ისეთი ცოტა ყურადღება და ზშირად ბევრი უსამართლობა არ სწევია ხვედრად როგორც შენ: მთელი საუკეთესო ადგილები ამ ედემისებურ ქვეყანაში—აბხაზეთში შენ მემკვიდრეობით გეკუთვნოდა და შენი ხასათის დიადობის გამო, შენი ერის ბატონებისადმი და ჩაგვრელებისადმი გულახდილად, ვაჟ-კაცურად, კეთილს მშობლურად წინააღმდეგობისათვის ყველა ეს სიმდიდრე ძალით წაგართვეს და შენი ხალხის მაგიერების მოძულე, მოწინააღმდეგე რუსის მოხელეებს დაურთვეს შენკი ორი ქცევა მიწა გენატრებოდა შენს ქვეყანაში. ჩვენ—კი, შეგნებუნი ნაწილი, საზოგადოების, არავითარ ჩვენ აღშფოთებას არ ვაცხადებდით ამ უგვან, უსართლო საქციელისათვის, უბრალო თანაგრძნობის გამოცხადებასაც ვერ ხედავდი ჩვენი მხრით; შენ-კი რაინდული მშვიდობიანობით და დიდსულოვანობით იტანდი ყოველივე სასჯელს; ზშირად მონური გრძნობის გამომქლავნებითაც შეურაცყოფლათ შენ კეთილ შობილებაზე რაც ჩვენ-გიცნობდით, შენს სახელს ვახსენებდით რამე საპატიო, მნიშვნელ: ვან ასარჩევ თახამდებობაზე ბევრა რუსული აზროვნობით აღზდილი ჩვენებურობა, ესლა ყველა რევოლიუციონერებია, ხმა მალდა გაიძახოდა: მიორგი შერვაშიძე ხელმწიფეს არ უყვარს, მთავრობა მისი წინააღმდეგია და მისი არჩევა არ შეიძლება. შენი ხალხისათვის თავისუფლების მოპოების ხმა მალდა აღვიარების გამო იმ დროს, როცა ყველა წრის ჩვენ საზოგადოებას დვთის წყალთბათ მიაჩნდათ რუსის მთავრობის ყურადღება, შენ აღგრძალული გქონდა შენს სამშობლოში—აბხაზეთში ხანგრძლივი ცხოვრება, მხოლოდ 1905 წლის შეკვეცელ უფლებათა მოპოების შემდეგ შესძელ დაუბრკოლებლად აქ გეცხოვრა; დაუყონებლივ მოაშურე შენს ქვეყანას, მაგრამ რა დაგხვდა იმ აბხაზეთმა, რომლებს ღირსებას უცხოვლება შენით პატივს ჩვენდენ, რომლებს თავისუფლებისათვის შენ შესწირე მთელი შენი დიდებული კარიერა ყოველივე შენი ქონება სიმდიდრე, შენი აქ ჩამოსვლა ვერცკი შეამჩნიეს. ყოველივე შემთხვევაში შენი აქყოფნით ვერ ისარგებლეს. თუ ეს გარემოება მოსათმენი იყო ამ ორი წლის წინეთ, ესლა ამ ჟკანასკნელ დროს როცა ყველა ეროვნებ ს მიენიჭა თავისუფლად ამოაუნთქვის უფლება, შენდამი უყურადღებობა სწორედ დანაშაულება იყო. თამაზად შემიძლია შენ კუბოსთან გამოვსთქვა, რომ შენისთანა რაინდული გრძნობით აღტურვილი, შენისთანა ჩვენი ეროვნების ღირსების შემგნები, დამცველი და უანგარო მოყვარული არა თუ აბხაზეთს, მთელ საქართვე-

ლოსაც რომელიც რიცხვით და განათლებულმა ხალხადობებით უფრო ძლიერთა, ამ უამადაც არა ჰყავს. რა უსამართლობა, რა ირონია ცხოვრების: მთელი შენი მშვენიერი, მომხიბლავი ახალ-გაზდობის ძალა, არა ჩვეულებრივი განსაკუთრებული უპირატესობით აღსავე გარემოება მსხვერპლად შესწირე იმას, რომ შენს პატარა, მაგრამ ფენთვის ცხოვრებაში ერთად-ერთ საფასურ-განძს—აბხაზეთს თავისუფლება მოვლინებოდა და შენ უკანასკნელი თავის ძალით, როგორც ბიბლეთური სიმონი მიჰგებობდი მას მაგრამ შენმა სიყვარულმა ხალხმა-აბხაზეთმა გვერდი აგინვია, ვერ შეგამჩნია შენ და იმ რუსის აღზდა-აზრთენება-მიმართულებით გაქლენთილ ადამიანებს მიჰყვა, რომელთან ბრძოლას შენი ხალხის დაჩაგვრისათვის მთელი შენი კაცთა შორის აღიარებული-ბედნიერება შესწირე.

პავლე საყვარელიძე

საქართველოს მთაბრძობის შოამბის გაზეთ „საქართველო რესპუბლიკა“-ს რედაქტორი. (გაზეთი გამოვიდა ივლისის 25, 1918 წ.)

* * *

დილას რიჟრაზე ცას გავეყრებდი,
 ღ უბელს ღრუბელი ემატებოდა,
 ყოველის ნხრიდან მოჰქროდა სული
 და ცის კარებთან რიგში დგებოდა...
 დრო არს მტარვადილა შურის ძიების!!
 რ-ჟრაჟი მწარეთ გაიძახოდა!-
 არვინ ელოდა სასწორს ცოდვისას,
 წარსული ყველას დავიწყებოდა...
 და ძირს ქვეყანა, აოხრებული,
 წაქების ზღვაში დასცუ რაობდა, —
 და მზეც ებრძოდა ბოროტ ავსულებს,
 ქვეყნის სახსნელად ეშურებოდა!..

საშა

სიყვარულის ნიჟარები

გუშინ ისე ჩქარა რად გამიბრინე ვაბუ-
ტულმა? ძლივს მოვკარი თვალი შენს გულზე
სასიკვდილოთ განზადებულ ვარდს, მაგრამ ის
ვარდი, მე რომ წინაღობა ბრმა მცყვავილეს-
გან გიყრდე, იმას არ ჰგავდა... ალბათ ჩემზე
გაჯავრებულმა, იმ ვარდზე იყარე თინი. ვინ
იციის საცოდავმა ვარდმა რაგორ აღვიდას
დალია სული... რას ერჩილი? ის ხომ უმანკო
ვარდი იყო—მას ჯერ არ განეცადა ბოროტი
ადაშიანის ყნოსვა,—ხომ იცი მე ნაყნოსვი ვა-
რდა არ მიყვარს... მინდოდა უკან გამოგდევ-
ნებოდი, მაგრამ ჩემი ვარდი რომ ვეღარ დაგი-
ნახე გულზე, უცბათ შევჩერდი... სუნთქვა შე-
მეკრა, ვერ ვისვენებდი... შემძაგდა მოსიერნე
ბრბო, რომელიც ჩენს გარშემო დაფუფუსე-
ბდა... ყური მოვკარი, თუ როგორ ეფიცებო-
და ქალი ვაჟს: „ცხლა გამიშვი, ჩემო კაგო,
დედა ავად არის! ხვალ-კი აქვე შეგვხვდეთ ერთ
მანეთს და ღიღხანსაც არ მოგშორდები, ცხლა
კი, ცხლა“... და თან აღერსის ნაცვლ
თმაზე ნახათ უცაკუნებდა ვარდს, რომელზე-
დაც ელექტრონის შუქი ვერცხლისფრად აციმ-
ციმებდა საღამოს ნამს. ვაჟს კი მაგრად ჩაე-
ჭიდნა ქალისთვის ხელი და არცკი ესმოდა მი-
სი მუღადა. „ეგრე, ეგრე არ გაუშვა, მინდო-
და შემეძახა ვაჟისათვის, თორემ ვინ იცის
იქნებ ხვალ შენც უზოდ გაგიბრინოს შენმა
სატრფომ, იქნებ მაგ შენს ვარდსაც ის ბედი
ეწიოს, რაც ჩემსას“...

მოფუსფუსეთა შორის უგულო სიტყვებს
საზღვარი არ ჰქონდა.

სატრფოც-კი ატყუებს, ოურმე, თავის
მიჯნურს, მაშ სად არის მგობრობა, სიყვა-
რული? თურმე არსად; თვალთმაქცობით და
პირფერობით ყოფილა სავეს ეს ქვეყანა...

არა, როგორ ვიფიქრებდი, რომ იმ ვარ-
დის ყრდის დროს შენი მოქიკქვე ენა, რომ-
ელიც იმ ვარდზე უფრო ვარდისფერად მეტ-
ყველებდა, დღეს ჩემთვის დასდუმდებოდა!..
ან შენი ცელქი სახე და მასზედ ქვიანად მო-
თანაშე თვალები დღეს ასე შეიმოსებო-
და დრუბლებით... რად დამემღვრე? მე კი მე
გონა, რომ ჯერ შენმა გულმა არ იცოდა,
თუ რა არას დამღურება, სხვისადმი მტრობა.

რომ შენი სული არ არის ნაჩვევი ვაბუტუკაა.
ის წმინდა მეგონა ისე დაეკლული იესოსს ხა-
ტის წინ საიდუმლო სიყვარულის ტაძარში ნთ-
ებული ქრისტეს ვოსიყვარულე ქალწული
საგან ჩამოქნდი თაფლის სანთელი.

ამ სიყვარულის მწარე ფიქრებში ვიყავი
გართული, რომ მომესმა: „გაძარჯობათ,“ და
ჩემს გვერდით ის ქალი დავინახე, რომელიც
შენ წინაღობა გამაცანი... გაშტერებული და-
უწყე ცქერა, დიდხანს ხელის ჩამორთმევა
კი ეგრე მოვახერხე, სიტყვის თქმას ხომ სრუ-
ლიად ვერ ვახერხებდი... „ღელი რად გააჯავ-
რეთ?“ დაარღვია ისევ მან სჩუმე— „მე... არა
ფერი არ ვიცი“... დაბნეულათ, აკანკალებული
ხმით უპასუხე.

„როგორ თუ არ იცი? სად გაგონილა
ღამის თორმეტ საათზე ახალგაზდა ქალი მა-
რტო გაუშვას, კაცმა შინ, სად ნახულა? გეტ
ყოხათ ჯერ ცოტა გიცხოვრიათ.“

ახალმა შეურაცყოფამ სულ დამიბა ენა
და ლივს უპასუხე ლულულით:—მე დიდხანს
ვეხვეწე, ვეშუღარე ნება მიეცა, მაგრამ... მან
უარა მითხრა.

ოხ, რა სასაცილო ხართ ვაჟები: თქვენ
სიცოცხლეს ქალების ტრფობაში ატარებთ,
მაგრამ ქალებს მაინც არ იცნობთ; მართალია
ლეღიმ უარი გითხრათ, მაგრამ გულით-კი ძა-
ლიან უნდოდა, რომ გაგეცილებინათ, ის თქვენ
გცოდიდათ.—როგორ მე ის მკვდიდა? გავაწყვე
ტნე შენს ამხანაგ ქალს,—მაშ რა ფასი ჰქო-
ნია ჩვენს სიყვარულს?

—თქვენ ის სრულიათაც არ გიყვართ; მაშ
თუ გყვართ, რატომ ამდენხანს არ ხსნით
თქვენს გულის სიყვარულის გულისპირს,
თქვენ მას ხოლოდ ეთამაშებით. და ამ მწარე
სიტყვებით გამოუმშვიდებლათ გამშორდა.

ჩემი სული უფრო მაგრა შეიპყრო კაეშა
ნმა: როგორ? გავიფიქრე მწარედ: ლეღიმ, ჯერ
კიდევ არ იცის, რა ჩემისული მას სასიყვარულოდ
ეთამაშება? ნუ თუ საჭიროა შაბლონიურად,
„სიყვარულის ახსნა:“ „მიყვარხარ მშვენიერო
უშენოდ სიცოცხლე ვერ წარმომიდგენია...“
როგორ შემეძლო ჩემი კორძიანი ენით მეთქვა
ის, რასაც უხმოდ გეუბნოდ, თვალების ჩურ
ჩულით, მაგრამ გეტყობა ჯერ შენ კიდევ არ
ხარ მიჩვეული თვალებით ლაპარაკს...

ესწრაფე ცელქო, მიტვიო თვალებით
ჩურჩულს, ხომ ხედავ რა მოკლეა ჩენი სიცო-
ცხლის დღენი...

გრ. საქარიქედელი

ქართული
წიგლისათვის

ცხოვრების გზაზე

ახხადე მასკა, ახხადე!.. მე მინდა ვიცოდე ვისთან მაქვს საქმე!.. ამდენი ჭანია შენთან ვცხოვრობ და ჯერ კიდევ ვერა გცნობ!..

—საკვირველი კაცი ხარ! აბა რა ჩემი ბრალი? დამაკვირდი და გაიგებ... მე კი შენ კარგად გიცნობ!

—ჩემი ცნობა სულ ადვილია... მე უმასკოდ გცნობ, უმასკოდ!..

—შენ ისე გინდა, რომ ყველა შენსავით ფიქრობდეს, ცხოვრობდეს და აზროვნობდეს... ეს კი შეუძლებელია, შეუძლებელი...

—არა, სრულიადაც არა... მე მხოლოდ, ის მინდა რომ ადამიანი ადამიანობდეს. ის ყოველთვის პირდაპირობდეს და არა მელაკულობდეს...

შენ კი ყოველ დღე იცვლები. რამდენჯერ არ მოგენდებ. რამდენჯერ არ დავიჯერებ შენი და ყოველთვის მოტყუებული დავრჩი... გუშინ სხვა იყავ. დღეს სულ სხვა ხარ და ხვალ კიდევ სულ სხვა მასკით წარმომიდგები... არ არის კარგი, როცა ადამიანი მასკას ატარებს ცხოვრებაში. იგი მხოლოდ სცენაზე საჭირო.

—რად არ იცი, რომ ცხოვრებაც იგივე სცენაა.

—ასე ყოფილა, ასე... ჩვენ მხოლოდ ერთმანეთს ვატყუებთ, ერთმანეთს...

—დიან. და ამას გვიკარნახებს არსებობის საკითხი. ხომ ხედავ, ლევანთან გიგა როგორ ელაქუცება თომანთ შაქროს, გიგამ კარგად იცის შაქროს ოინები, მაგრამ მაინც მას აქებს, აღიდებს. გიგას სურს შაქროს მოხიბლოს და რამე გამოარჩეს... და აკი აღწევს მიზანს. შაქროს კიდევ სხვას უხვევს თვალებს და ასე... ის ყველაზე კარგად სცხოვრობს, ვინც უფრო დახელოვებულა ამაში.

—და მერე ეს ადამიანობაა? ეგ ხომ ფლიდობაა, გაიძვერობაა!..

—რაც გინდა ის უწოდებ, მაგრამ... მაგრამ ეს მაინც ასეა... ასე...

—მაშ ჩემისთანებმა რალა ჰქნან... ვის უნდა მიეკედლონ?

—თავისთანებს!.. ან კიდევ ისწავლონ ცხოვრების ხერხი. სხვებს მიბაძონ...

—არა, არა. მე არ შემიძლიან ასე მოვიქცე... მასკა ავიფარო, არა...

—ცხოვრება გაიძულე. ადრე თუ გვიან ის თი თონ აგაფარებს მასკას. არა და... ვერც იცხორებ, გესმის?..

—ეკლები. მხოლოდ ეკლები ამ ქვეყანა!.. ვისაც რამე ვთხოვე, ყველამ გვერდი ამიარა... არავინ არ მოიხედა ჩემსკენ, არავინ!.. წუწუნობდა ერთი.

—მიწვევით... დამეხმარეთ... სამი დღეა არა მიჭამია რა... შიმშილით სული მხდება... მიწვევით...

—ლონემინდობდა გაიძაზობდა მეორე.

—ადამიანი გულქვაა. შეუბრალებელი. —განაგ-

რძობდა პირველი, ის მხოლოდ მას აძლევს. ვინაა ვამოელის... ჩვენ ხომ საშავიეროს ვერას მიუზღავთ... ამ გზაზე ბევრ ჩვენისთანას უვლია... ჩვენც მანამ ვიაროთ, სანამ სული გვიდგა...

—მართალია ძმავ, მართალი. —უპასუხებდა მეორე, ყოველივე ტყუილი ყოფილა, ტყუილი... ძმობა მეგობრობა. სიყვარული მხოლოდ ქონებით ყოფილა გამოწვეული... სიზმარით მაგონდება განვლილი დრო. ერთ დროს მეც მქონდა სახლკარი... ქონება... ჩემი სახლის კარები მუდამ ღია იყო ყველასათვის... მაგონდებთან მაშინდელი მეგობრები... როგორ მეფიცებოდნენ ერთგულებას... სიყვარულს... ძმობას... მეგობრობას... მახსოვს, ზოგიერთმა თავის დადებაც კი შემომფიცა, თუ კი ეს საჭირო იქნებოდა ჩემთვის... მაგრამ. მიმუხთლა ბედმა, ქონება გამეფლანგა და...

დღეს კი აღარავინ არ დამრჩენია... ყველა ჩამომეცალა... ყველამ დამივიწყა.. აქა-იქ ნაცნობ-მეგობრებსა ვხვდები... ბევრი მათგანი თვალს მარიდებს, ზოგი კი ასე მეუბნება: “აბა რას ჩმახავ. როდის ვიყავი შენი ტოლიო...”

—ადამიანი ღრუბელსა ჰგავს, ღრუბელსა. —გაიძახოდა პირველი, ტიალა ქარი მას ხან მხესთან გაუჩენს ბინას და ხან კიდევ ჭაობში გადასტყორცნის... ადამიანიც ვერა... ბედი მას ხან მეფედ დასვამს და ხან კიდევ მონად გახდის...

—მაშ რათ არ ეშინიათ მათ, რომელნიც დღეს ბედს მეფეთ დაუსვამს... რად არ ფიქრობენ, რომ ხვალ ზეგ შეიძლება მათაც ეს დღე ეწვიოთ... რად არიან გულქვავეები... იმათაც ხომ ასე მოექცევიან? —ეკითხებოდა მეორე.

—ისინი, რომლებიც ფუფუნებაში და განცხრომაში არიან, ერთი წუთითაც არ დაფიქრდებიან ჩვენისთანების ცხოვრებაზე. . ვერც იმას წარმოიდგენენ თუ ოდესმე ცხოვრების ჭაობში ჩაცვივიან... ჩვენისთანებს ისინი ზიზღითაც-კი უტყევიან... ხან კიდევ დასცილიან, მაგრამ, როცა ამ დღეში ჩავარდებიან, —მწარედ ჩაფიქრდებიან... მაშინ კი ინანებენ. მაგრამ გვიანლა იქნება, გვიანლა...

—მამი, რა მშვენიერად უკრავდა ორკესტრი... რა ჩინებული მომღერლები იყვნენ. —ეუბნებოდა ახალგაზდა ქალი თავის მამას..

ერთობ საამო მოსასმენი იყო... ხვალ კიდევ გამოჩენილი მუსიკოსი №-ში მართავს კონცერტს...

—მამიე რა კარგი იყო განსაკუთრებით უკანასკნელი ნომერი... ახალგაზრდა მომღერალმა რომ ერთი არია შეასრულა... რა მომხიბლაყად მღეროდა... რაი ტკბილი და საამური ხმა ჰქონდა...

—ო, მართლაც რომ ჩინებული იყო. ეტყობოდა გამოჩენილი ვინმე უნდა იყოს... ამბობენ ის მომღერალი ქალს ვძებნ ლამაზსა და ქონებიანსა. აბა შენ, ჩემო ცუგრუმელა, სილამაზით ვინა გჯობს? ვეცდები...

შენზე გათავდეს საქმე. დღესვე ვინახულვ ჩვენს მეგობარს №-ს. ის უფრო გაარაგებს ამას. ასეთ საქმეში ის უფრო დახლოვებულია... მე კი, ჩემო ცელქო, არა ფერს არ დავზოვავ... აუარებელ სიმდიდრეს გამოვიღებ შენთვის... მზათა ვარ მზითვად მოგცე ჩემი უდიდესი ქარხანაც კი... იმედი მაქვს საქმე კეთილად დამთავრდება.

—ჩემო ძვირფასო მამიკო, ჩემო მშვენიერო. რა ბედნიერი ვიქნები მაშინ. რა ბედნიერი... განა მარტო მე? მთელი ჩვენი ოჯახი. საგვარეულო... შეხედულობითაც ხომ მშვენიერია. ლამაზი და მიმზიდველი..

აბა, მამიკო, ვინძლო მალე გააარგო საქმე, ვინძლო მალე —ალტაცებით გაიძახოდა ცელქი ქალი და სიხარულის ნიშნად კისერზე ეხვეოდა.

—ეცდები, სულ მალე გავაჩაღო საქმე, სულ მალე... ხვალ დედასაც დევეშა დავუკრათ, რომ საჩქაროთ ჩამოვიდეს...

—ჩინებული საქმეა მამი, ჩინებული... დედასაც ხომ ძლიერ გაეხარდება... ხა, ხა, ხა, ხაა,.. რა ბედნიერ

რი ვარ... მაშ ასე, მამიკო... კიდევ რამდენი დღე და გამოჩენილი მომლორლის ცოლი შევიქნები... მერე უნდა უყურო, რა პატივით მომეპყრობიან... რა სახელი მექნება... ყველას შეშურდება ჩემი ბედი... არა, მამიკო?

—ჩუ... ეს რა არის, რომ ასე გულსაკლავთ გაჰკივის... იგი თითქო მომაკვდავ ადამიანის კვნესასა ჰგავს,

—მიშველეთ... შიმშილით სული მხდება. ვკვდები... მიშველეთ.—გაისმა უკანასკნელი ამოკვნესა ბედით დასჯილსა..

ლიახ... ის არის, ის... უბედური. ობლათ დაეცა ცხოვრების გზაზე.

ყველასაგან დაფიწყებული. ყველასაგან მიტოვებული.. ო, რა ტრელია. რა მრავალფეროვანია შენი გზა ცხოვრებას. იქ. სადაც ბედით დასჯილთა კვნესა და ქვითინია, ცხოვრებით უზრუნველთა და განცბროვის შვილთა სიცილ—ხარხარი გაისმის...

ლ. ძიძიგური

ქართველი ლეგიონერები გერმანია-ოსმალეთში

1, ნესტორ მაღლაშვილი, ლეგ. შტაბის უფროსი და ქართ. კომიტეტის წევრი, წარმომადგენელი სტამბოლში; 2, ზი-ბეი აბაშიძე, ქართულ კომიტეტის წევრი; 3, პორფირე გვიშიანი, 4, სერგო ლაბაძე, ტყვის მფრქვეველთა რაზმის კომანდირები; 5, შალვა წერეთელი, ქართველ ლეგიონის ასეულის თეიცერი; 6, ახმედ დევიძე, 7, ლეო მყოფია, 8, ალექსანდრე ცაგარეიშვილი, 9, კოსტა ინასარიძე, 10, მემედ ბეი აზაბაშვილი, ლეგიონერები სხვადასხვა ნაწ.; 11 ლავ. მანჯავიძე, პორ.

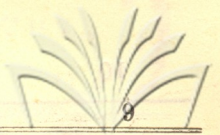
ს ა რ ჩ მ ბ ე ლ ა ზ ი

(ძველი რვეულიდან)

უკანასკნელი დღეა ეს ჩემი—ავდივარ სარჩობელაზე,
 ჯალათი თავზე მადკია... აღარარს შეება შევლაზე
 უკანასკნელი დღეა ეს ჩემი... მშვიდობით ჩემო ქვეყანავ,
 მშვიდობით სატრფოვ გულისა, მშვიდობით მშობლისა ნანავ.
 მივდივარ... გტოვებთ. ტოლებო, მშვიდობით ციხე-საკანო,
 ველარ გიხილავთ შემდეგში ცოცხალთა კუმბო-აკვანო.
 მშვიდობით ხალხო! რომლისთვის მარადის გული მტკიოდა
 ბევრჯელ მტარვალთან ბრძოლაში. რომლისთვის სისხლი მდიოდა.
 ახლა არ გვემის... მოვა დრო—დალეწავ მონის ბორკილებს,
 და ნატვრით მოიხსენიებ შენთვის ცეცხლითა დევნიოებს.
 მშვიდობით ახალგაზრდობავ, ჩემო სიცოცხლის ტრფიალო,
 შენ-კი... სალამი სიკვდილო; უნდო, კაცთ-მზარო ტიალო...

ს. ერთაშმინდელი სამუელ (ნოე) გიგოსძე ბუაჩიძე
 თერგის ოლქის სახალხო კომისართა თავ
 მჯდომარე. მოკლ. კავკავში ივნისის 20.

აგაპოსე არაქლიანი

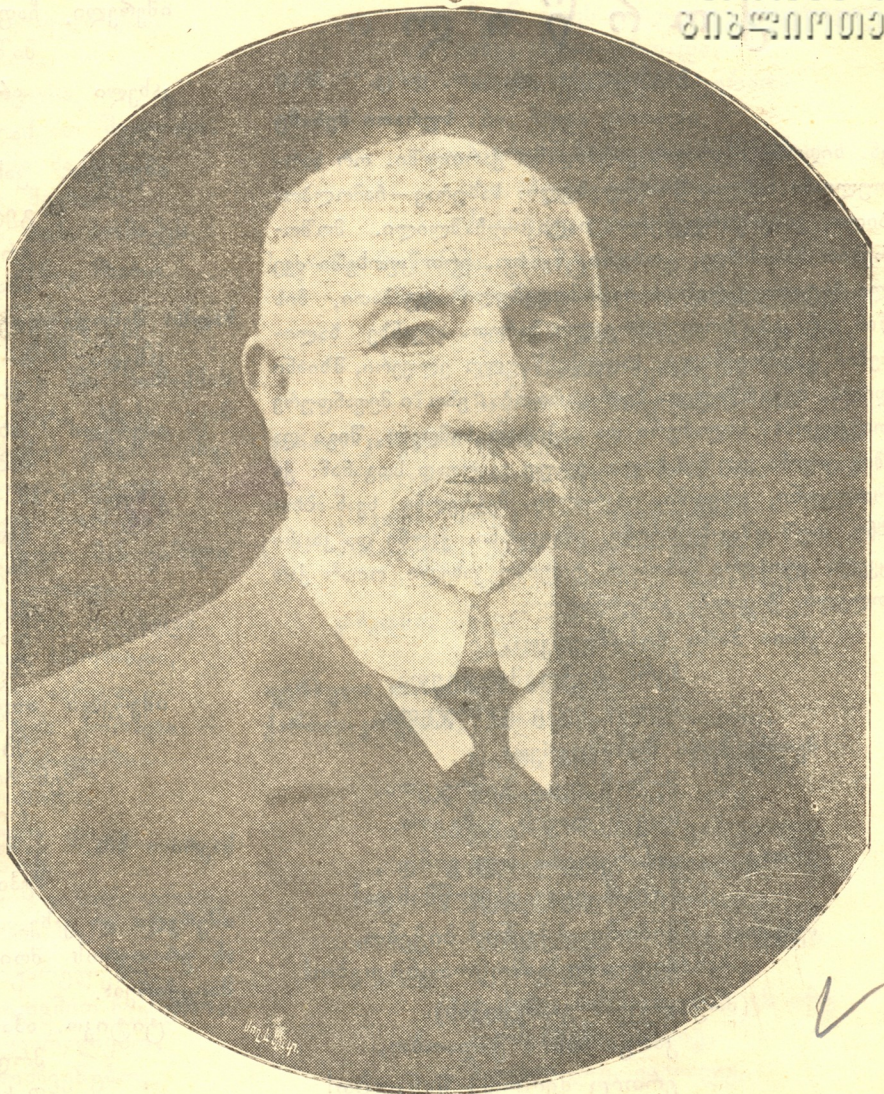
სომეხთა პუბლიცისტი და
საზოგადო მოღვაწე

ჩვენი დროის საზოგადო მოღვაწე და ქეშმარიტი მწერალი, რომელსაც მიზნად დაუსახავს „არა მარტო ტკბილ ხმათათვის მღერა,“ არამედ თავის ერის წყლულთა კურნვა, საზოგადოებრივ მანკიერებათა დაუბრუნებელი ნესტრვა, წამების ჯვართან ერთად ჯალათის საიდუმლო მახვილსაც ატარებს. ჯერ კიდევ ძველის დროიდანვე შენიშნულია, რომ როდესაც გონებით და აზრით მებრძოლის წინააღმდეგ ველური ბრძოლას ვეღარ იტანდა, მარტივ საშუალებას მიმართავდა ხოლმე: მუშტს, ხანჯალს ტყვიას და სხ.

გვეგონა ჩვენს რწმენისა და სინდისის თავისუფლების ხანაში, ჩვენს მოქალაქობრივ და პოლტიკურ აღორძინების დროს მაინც ავცდებოდით ასეთ ველურებას, — მაგრამ არა ადამიანის სახით თურმე ჯერ კიდევ ბევრი მხეცი დაიარება და აი ამ მხეცებმა ამა 1918 წ. ივლიში ჩვენს დედა ქალაქში სიცოცხლე მოუსხვეს სომეხთა მხკვანს, მოუსყიდველსა და სახელგანთქმულ მწერალს, საზოგადო მოღვაწეს ამბარცუმ არაქლიანს, სომეხურ გაზ. „მშაკ“-ის რედაქტორს, რომელიც თითქმის ნახევარი საუკ. გულწრფელად და თავგამოდებით ემსახურებოდა მშრომელი ერის გამოფხიზლებას, აღორძინებასა და წინ სვლას... დიად ხელი შეახეს სომეხთა სათაყვანო მოღვაწის არწრუნის ოჯახის წევრს რომელიც თავისი ხანგრძლივი მოღვაწეობის დროს იქნება ზოგჯერ რაშიმე სცდებოდა, მაგრამ ბოროტად კი არა ხმარობდა ღვთიურ ნიქსა და ერის სამსახურისთვის მმარჯვებულ კალამს...

მახსოვს იგი 1911 თე 1912 წ. მეტეხის ციხიდან სადაც ვგონებ სამწერლო საქმეზე მცირე ხნით მოიყვანეს, მახსოვს ნაზარიანის სალონში, მახსოვს მისი ნაწერებიც და ყველგან ყოველთვის ეს ტანით დაბალი, გარეგნულად ტკბილი მოხუცი, დინჯად მოსაუბრე მწერლობაში მუდამ დაუნდობელი იყო პირად მეგობართანაც-კი თავისი რწმენის — ერის უანგრო სამსახურის უზადო რაინდი... იგი ერთო და წმიდა სანთელივით დნებოდა მხოლოდ მისთვის, რომ ბნელში ჩაფლული, გზა გაუვალში მომწყვედელი ბედშავი ერი თავისი მზიანდღვის გულზე გაეყვანა...

და ასეთ მოქალაქე-მოღვაწეს ავაზაკებმა სამისტყვით გაუგმირეს გული, რომელიც აქ ძლიერ სცემდა იმავე ავაზაკთა საკეთილოდღედ და გასაადამიანე

ბლად... ჩააქრეს სანთელი და ალბად, თვითონ კვლავ ბნელში ნებივრობენ...

ვაი და ვიში არა ძვირფას მოღვაწის არაქლიანის ხსოვნას, არამედ იმ ერს, რომლის საშოდანაც ასეთი ადამიანთა მკვლელი წარმოიშობიან ხოლმე...

მაგრამ ესეც სათქმელია: როდესაც ქვეყანას წყვდიადი მოიცავს ზოგჯერ საჭირო ხდება ძლიერი შეძახილი, უცუპიციური რამ დიადი მოვლენა, რა ბნელში გზად მიმოვალნი შემოკრებენ და სწორე გზით წავიდნენ... იქნება დღეს გზა დაბნეულ სომეხთათვისაცა. არაქლიანის მკვლელობა ეს ძლიერი შეძახილი იყოს, დიადი ციური მოვლენა, რომელიც მათ დაათქრებს და სწორე გზაზე გაიყვანს მზიან დღის შესაგებებლად... თუ ეს მოხდა ა. არაქლიანის ვერაგულად დაკარგვა ისე სამძიმო აღარ იქნება და სახელი მისი მუდამ ანთებულ კლატარით გაანათებს...

ერის დახსნა უსისხლზვარაკოდ არა ხდება ხოლმე და აჰა, ა. არაქლიანიც ერთი წმიდა ზეარაკათაგანია. უკვდავი იყოს ხსენება მისი...

იოსებ იმედაშვილი

ქორწილი

გაგრძელება. იხ. ,,თ. და ც.“ №10

სურათი მესამე

კნ. სიდონია ქვრივის კარმიდამო ქართლში. ორ სართულიანი სახლი, მოძველებული: სახურავ—ჩამოღობილი, კიბე-დარღვეული, იატაკი—ჩაშლილი. მოშორებით სასიმინდე, გომური, წყარო, ერთ კუთხეში ძველი პატარა ეკლესიის ხავს-მოდებული გუმბათი, მის წინ ორ-კაპა ბოძი სამრეკლო ზარით. აივანზე ხალიჩებია გადმოფენილი, სადღესასწაულო ელფერი, მზიანი დილა, მექორწილეთა ზეიმ-გართობა. ეზოში მეფანდურე თავკაცობს. სალამური და საჭიდაო სიმღერა, შიგა და შიგ ყიჟინა და შეძახილი. ჯგუფ ჯგუფად სდგანან: ქართლელი, კახელი, იმერელი, მეგრელი, სვან-აბხაზნი, თუშ-ფშავ-ხევსურნი, ინგილონი. ქალნი და კაცნი ყველა კუთხური სამოსით. ტიტოკო კახელი, ოთარ ქართლელი. ჭიდაობა გახურებულია.

ერთი ჰიერი მოსიმღერეთა.

ჰერი ბიჭო მარჯვეთა,
მუდამ იყავ გაპრჯეთა.

მეორე ჰიერი მოსიმღერეთა

მუდამ იყავ გამრჯეთა,
თავს თავის გამგეთა.

ერთად.

გამარჯვება თუ გინდა,
მუდამ იყავ გულწმინდა!

იეფან.

ჭირიმე თქვენი, ბიჭებო,
ყველაში გამოწრთენილებო!

(მოქიდავებებს გააშუქლებს).

კარგა ხანია ქადაობთ,
ერთიც მეორეც წინაობთ!
ვენაცვლე თქვენსა დედსა,
მტერი ვერ განახავთ ქვედასა!

(მოქიდავები ერთმანეთს გადაჭკოცნიან)

ტიტ. ჯანჯან ქართლელი, მკვიდრი ხარ,
ფეხი ვერ მოგაცვლევირა!

ქართლ. ფაღაფანს მხარსე ხელს დაჰკრავს.

ოთარ ქარ. მიქებდენ კახელ ფალევენს,
სწორედ რომ თავი იჩინა,

კოტაღ ფიცხია, მაგრამ კი
შესაშურია მტრისთვისა!

ხელს დაჭკრავს კახელ ფაღაფანს და ხუთ მანეთიანს აჩუქებს.

ერთხმად. ორივე კარგი ხართ, კარგები,
შესაშურველი მტრისთვისა!

იმერელი. კახელი, სმაში გაქებდენ,
იმარჯვებ თურმე ღვინითა!

კახელი. არც თუ მაგდენად, ძმობილო,
ჩაჯით ვსვამ, განა ჰინითა,

იმერელი. ჩაფითო?—კაი მოგივა,
მაშ სიბრძნეც დიდი გექნება.

კახელი. ერთი უსწავლო კაცი ვარ,
სადა მაქვს თქვენებრ შეგნება.

იმერელი. კახელი, გული შეგნით გაქვს,
გეტყობა ლაპარაკზედა.—
ერთს გეტყვი გამოცანასა,
აბა მომიგე ზნაზნება.

ხალხი შემოჯგუფდება. ურს უკლებენ.

კახელი. ბრძანე და ღმერთი დიდია,
ყოველი მასზე ჰკიდია.

იმერელი. კახელი, თვისი ფარული—
მაბედნიერე ბრძისო—

კახელი. ჰმ სიუფარული, შენ ბრძანებ
ბედნიერება აწისო.
მაგაზე უკეთესობა
ვერ ვნახე ვერა გვარისო,
დამძალა ერთ ობაშა
შევიქენ მონა ჯვარისო.

იმერელი. აფერუმ ძმაო მიგიხვდი,
ეგ შენი სიტყვა ბაშია:

შენ ბრძანებ ტკბილი ქართულით,
რომ ძალა—ერთობაშა!

საერთო ხმა. ვაშა, დიდება თქვენს მშობელთ,
შეჰფერით ვითა ძმა—ძმასა!..

იმერელი და კახელი გადახვრიან და გადაჭკოცნიან ურთიერთს. მოისმის გურული სიმღერა ხალხი მიიციქობა.

ტიტოკო. აჰა, გამოჩნდენ გურულნი,
მოდან ჯირით მღერითა!..

შეხეთ მათ ცხენოსნობასა,
კაცი ვერ გაძღეს ცქერითა!..

ოთარი. ვენაცვლე თქვენსა სიმკვირცხლეს
მზის სხივებს ეთაშაშებით,
სწორედ რომ სანუკვარი ხართ
საქურველით და რაშებით!

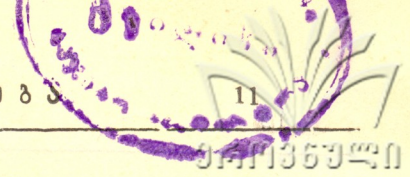
ხევსური, მართლაც რომ კაცი-კაცათ ღირს,
ნასროლს ვერ ნახავ გამცდარსა..

იმერელი. პოპ, პოპ, პოპ! შეხე რა სწორადად
თასი აართო ჰანდარსა.

სიმღერა გურულთა თანდათან ახლოვდება, მძლავრდება გურული მგზავრული ანუ მაურული.

ოთარი. მათია თასი ოქროსი,
რაშიც თვის მოკაზმულობით.

გურული. სალამი აქა მბრძანებელთ
შეკრებილთ ძურა გულობით
გულრულთ სიმღერა წრ სწრთუღაანი ცეკვით
გურული სიმღერა მთვარე მახლავს ღამითა,
ღლით მზე მიდგა თვალწინა,

იმას ვეტრფი ყოველ წამ,
 ვინაც გამომაჩინა.
 ოდელია, დელასა,
 ჩაგრულთ მივცემთ შევლასა.
 ერთი მუჟა მიწა მაქვს,
 ცის ქვეშეთსა შევხარი.
 ყველას შევბა თან მომაქვს,
 ძმაო, მომეც შენც მხარი.
 ოდელია, დელასა,
 ჭირსა მოვკვამთ ყველასა!..

საერთო მოწონება. შოისშის თოფის სმა თითქმის
 ზედიზედ. საღხი გაიჭქირება. ცოტა ხნის უკან
 შემოდინ აჭარქლნი. წინ მოუძღვის გოლა ინჟ.
 გოლა ინჟ.

მიზანში სროლა აქარელთ
 წინად მამენოდა ქორადა,
 ახლა დ-ვრწმუნდი: მან ვაშლი
 ტყვიით გააპო ორადა.
 შემდეგ თავის ძმას თავზედა
 კვერცხი დაადო სწორადა,
 ესროლა თოფი, აართო,
 ვით მოვლენოდეს ქორადა, —
 და ბოლოს საცერულშია
 უეცრივ საზრიანადა,
 გააწუწუნა ტყვია და, —
 სიათა ფარიანათა
 ჯილდოთ მივართვით სახსოვრად,
 იხმაროს სარჟიანადა.

ოთარ. ქარ. გენაცვლეთ აქარელებო,
 სისხლით და მოდგმით ჩვენებო,
 მუდამ ჟამს საყვარელებო,
 გმირობით გამომჩვენებო,
 გიქებენ ომს და ცეკვასა,
 სიმღერას ჩვენებურადა,
 აბა, თამაშიც გვიჩვენეთ
 თქვენებურ ძველებურადა.

აჭარქლი. პირველად ვმადლობ უფალსა,
 ყოვლის გამჩენს და წამყვანსა,
 ხანდიხან ძმათა გამთიშველს
 და ბოლოს ერთად მომყვანსა.
 ეს თქვენი ზემი-ქორწილი
 ჩვენთვისაც სიხარულია.

ვინც, ძმაო, თქვენ მკერდს მოცილდეს
 იყოს ღვთისაგან კრულია!
 აბა, ბიჭებო, დავიწყოთ
 ჩვენებურ აჭარულადა

გურულიო, მოგვყე ფერხულში,
 ხნით ხომ ერთი ვართ სრულადა ..
 ცეკვა ხორუმი

აჭარქლ გურ. აბა, ჰედა ერთადა,
 ნურვინ გვინდა ღმერთადა.
 აბა, ჰე-და ერთადა,

ჩვენ თავს ვახლოდეთ მსგებრდებო,
 აბა, ჰედა ერთადა,
 არვის ვყავდეთ მტერადა.
 აბა, ჰედა ერთადა,
 ნურვინ ჩავთვლის მტერადა,
 აბა, ჰედა ერთადა,
 ჩვენი გვსურის ჩვენადა...

საერთო მოწონება ვაშა-ტაში
 ოთარ. აბა, ვინძლო, ქართლელებო,
 და თქვენც ძმანო კახელებო,
 არც ამაში შემარცხვინოთ,
 მაყრიონი მოვ ღიხანოთ.

ქართლ-კახელთა ფერხული
 ქართლელ. ბიჭო, ვული მტკენია.
 კახელნი. მითც ნუ მოგიწყენია.
 ქართლელ. ბიჭო, ბევრი ვეწამე,
 არა ნწყალობს ზინა მე!
 კახელნი. წავა ტანჯვის დღენია, —
 მომავალი ჩვენია.

ფერხული თანდათან სურდება
 ქართლ-კახელნი. ჰალალაღე, ვალაღე,
 სიცოცხლე მე, მაცალე.
 ჰალალაღე, ვალაღე,
 გოგოვ რისთვის გამცვალე.
 ჰალალაღე, ვალაღე,
 მნახე ხოლმე მალმაღე.
 ჩვენი ქვეყნის მზე მთვარე,
 იყოს ჩვენი მომხმარე.
 ტკბილ სამშობლოს ეს არე
 იყოს ჩვენი სამარე,
 ჰალალაღე, ვალაღე,
 მტერო ნუ გვაცალცალე,
 სიყვარულის უფალო
 ერთმანეთს დაგვანაცვლე.

საერთო მოწონება ვაშა-ტაში.
 ოთარი. გენაცვალეთ თუშ-ფშავ-ხევსურ-ნო
 საქართველოის ღომ-გურ-ნო,
 კიდევ გვსურს თქვენი გმირობა,
 ბრძოლაში გამოცდილობა.
 თუშ-ფშავ-ხევსურნი კენწლათბენ ხმლებით. შესაფე
 რი მუსიკა საერთო მოწონება.

ტიტიკო. ჯარი თქვენზეა რაქველნო,
 ლეჩხუმელ-აფხაზ-მეგრელნო,
 რაჭველნი. ჭი, გეთაღვანე აქა ვართ,
 ყველგან ყოველთვის მზათა ვართ.
 აბა, ბიჭებო, ფერხული,
 არავინ გვნახოს ფერკრული.
 ქალებო თქვენც ჩაებით
 ცეკვაში მარჯვეთ, სიმღერით.
 იოსებ იმედაშვილი
 გაგრძელება იქნება

ხელოვნება რელიგიაში

ადამიანმა რელიგიას მასშინ მიჰმართა, როცა სააქიო, ქვეყნიურმა, სორციელმა იგი ვერ დააკმაყოფილა, როცა სტრატეგის აზრი ვერ ჰქონდა აქ და სასოწარკვეთალებს მიეცა. ამ დროს მან ზეცისაკენ იწეო ცქერა, მოინდომა დიდი საიდუმლოების უოფნი. არ უოფნის მდგომარეობისათვის ფარდა ახედდა ამისათვის სტერო იყო გაკველია გზისკენ, ქვეყანა მიეტოვებდა ერთი სიტყვით მოინდომა ადამიანმა ცა ქვეყანას შუა ცხა და ხედის გადაბა. შესძლებდა კი ის როგორმე დაახლოვებოდა ზეცს? აქ მასშინ დაზარდაზარდენ ორი რამ. მატერი და სული. ადამიანი თან და თან ქვეყნის ზედაპირს მოშორდა, ავიდა ზევათ, გონებით ამღვალდა ზეცისაკენ. მასალად ცა და ქვეყნის დასაკავშირებლად ურთიერთ შორის, ხვდათა შორის, ადამიანმა გამოიგონა ხელოვნება. ხელოვნებამ უნდა განმოსახოს სინამდვილე; იგი უნდა ემსახურებოდეს და ექვემდებარებოდეს ამ სინამდვილეს. არჩილ ჯორჯაძე ხელოვნებას ასე განმარტავს: „ხელოვნება მართლაც დაჰსახავს სინამდვილეს, ხოლო მის მიერ დასახული სინამდვილე არის არის ფოტოგრაფიული ასლი (ხაზი ხევის) რეალურ სინამდვილეს. ხელოვნება არის მარტოდ ის, რაც არის სინამდვილე, არამედ ზედმეტი რამ, რაც სინამდვილეში არ არის!“

ლ. ნ. ტოლსტოი ამბობს: „ხელოვნებას აზრად ჰქონდა გამოეწვია ადამიანში დუთისა და კაცის დამოკიდულების ახსნა. ხელოვნება, განსაკუთრებით დრამატული ხელოვნება, რომელიც თავისთავი მოთხროვდა დიდს სამზადისს, ხარჯს, დეაწლს, ყოველთვის რელიგიოზური იყო“.

რელიგიოზურმა ხელოვნებამ თავი იჩინა ებრაელების გარკვეულ დუთის მსახურებაში. როცა ებრაელებმა დიდი ხნის ძებნის შემდეგ დაინახეს დმერთი სინას მთაზე ეკვიპტოდან გამოსვლის შემდეგ მოკრძადა ათე დეუსე ელვა-ჰეჰა ქუხილში, დმერთმა მოსეს გადასცა ამ მთაზე ორი ქვას ფიცარი, რომელზედაც დაწერილი იყო ათი მცნება.

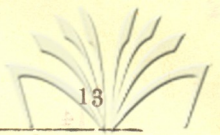
ცა და ქვეყნის დაახლოვებისთვის სტერო შეიქნა კუდტის შექნა: ტარარი, მათი მსახურნი და დუთის მსახურება. ტარარი ჰირველ ხანებში მოძრავი, გაყოფილია სამ ნაწილად: ეზო, წმიდა

თა და წმიდა წმიდათა. ეზოში ებრაელები იდგენ რალოცავად, წმიდათაში მღვდლები ლოცულობდენ დაწმიდა წმიდათაში იდგა სჯულის კლავანი. რამ დემიე ხნის შემდეგ შეეე სოლომონი აგებეს დიდებულს უძრავ ტარარს შესანიშნავ სიმდიდრით და ხუროთ-მოძღვრებით. დუთის მსახურების აღმსრულებლები ჰიანი იყვნენ: ლევიტელი, მღვდელი და მღვდელმთავარი, რომელნიც განიჩეოდნენ ერთმანეთისგან შესამოსლით და მოვალეობით მაგ. მსხვერძლის შეწირვა. მოსახნა შეეე დავითმა შეადგინა ფსალმუნთა კრებული, სავლომებში, რომლებსაც გალობდენ წინწიბაზე, ებნზე, ბობლანზე და სხვა და სავა სამუსიკო იარაღებსე

გადავიდეთ ახლა ქრისტიანობაში. ქრისტიანობაშიც ხელოვნება იყო დუთის მსახურება ტარებაში. ხანდისხან სრულდებოდა საიდუმლოება და ხეულებრივ ლიტურგია — წირვა. შემდეგში, როცა ამ დუთისმსახურების ხელოვნების ფორმები არ კმაროდა, გაჩდენ მისტერები 13 და 14 საუუნებში მისტერებს სცვლის ახალ-ახალი ფორმები, მორალურ დრამატული წარმოდგენანი, ალეგორია. ცნობილია, მაგალითად, რომ დღესაც ერთ ერთ სახემწიფოს სოფელში განსაკუთრებულ დროს გარედ, ცის ქვეშ წარმოდგენენ ხოლმე დრამას იესოს ცხოვრებიდან და მოქმედნი ჰიანი არიან: ქრისტი, ქალწული მარიაში, იუდა და სხვე. ამ წარმოდგენაზე აუარებული ხალხი ესწრება ხოლმე.

ხელოვნების დარგია სავოგადოთ ოთხი: პოეზია, მსატრობა, მხასტიკა და მუსიკა. დუთის მსახურებაში მკაფიოთ არის ეს ოთხვე დარგი: ერთი სდუთო წიგნებში, მსატრობა — დუთის ქრისტიესი, მარიაშის სხვა და სხვა წმიდათა ნახატები, მხასტიკა — ტარები, მათი ხუროთმოძღვრება, განსაკუთრებით ქართული თვისის ხეულებით, წსული — ხუქურთმებით, ფრესკებით, ორნამენტებით და ეველასზე უფრო, რომელზედაც მიფაქციო მკითხველის უურადდებ, თვალსაჩინოა მუსიკა.

ეველა ერებსე უფრო განვითარებულია ქართვლებში ხელოვნების ეს დარგი მუსიკა. ჯერ კიდევ 10-12 საუუნებში მიქელ მოდრეკილები სსწაულებს ახდენდენ თვისის გალობით და როცა საკუთარის გზით იწეო სიარული ხეენმა ეველსიამ, მას შემდეგ ხომ პრეტრესიულათ ვითარდელდა მუსიკა. ქართვულ ერს ჰრისა და ლხინში, შიგნით და გარეთ, გზაში და ტვევობაში ეველას, ყოველ

თვის სხვა და სხვა, შესაფერისი სიმღერა-გალობა ქმნიდა.

აი იგივე ჯორჯიძე რას ამბობს ქართულ მუსიკაზე: „ქართული მუსიკა განსაკუთრებით მსახარის სიტყვების ირაციონულ სახეს. ბემ ლები და დისონანსები არღვევენ კონკრეტულ ფორმის ინდივიდუალობას, საზღვარ დაუდუღებელ სანქციონსავენ გიზიდავენ. ხოლო გალობის ბოლოში ხმის მადლა აუგანით და გალობის ეტნაურად, მოულოდნელად უნისონით დაბლოკვებით მუსიკური აზრი თითქმის სასაწარვეუთილებს გამოსთქვამს შეუგებელ საზოგადოების წინაშე“. მუსიკა გიზიარობს და უფრო გასაკვირი ხდება სახარების ეს ადგილი, სდაც მთხრობილია სულის ტანჯვა და მწუხარება (იოან. 15, 16 17), „რამეთუ არა სოფელისაგანნი ხართ თქვენ, არამედ მე გამოგიჩინებ თქვენ სოფლისაგან, ამისათვის სძულთ თქვენ სოფელსა“. აი ეს წინაღობა სხრობისა და სულის მწუხარებით ავსების ადამიანის გულს.

საქართველოს ეკლესიისთან უფრო დაკავშირებულია ორი დარგი ხელოვნებისა, მუსიკა და ხელოვნობა. საჭიროა ამისათვის, იგი გვიჩვენებს ეკლესიის ეკლესიობდეს და, აკაკის არ იყო, სარები უხმობდეს კრის: „მოდით მოდით და არა წადით“, როგორც აქნამდინ სუფა, — საეკლესიო კულტის გამშვენება, საეკლესიო გალობა განვითარება და ძველი ტაძრების აღდგენა-განახლება.

ეს ჩვენი მატარა სუსტი წერილი გამოწვეულია იმ დროს შინა კვდილებით, რომელიც ჩვენსე მახდინს (და მკონი არ შევცდეთ ითუ სხვების მაგივრად ვიტყვი) 7 კვირიკობისთვის სიონის ტაძარში სრულიად საქართველოს მატარაქის უწმიდესი და უნეტარესი კირიონ მეორის დეკრძაღვის დღეს კომპოზიტორ ნ. სულხანაშვილის კუნდის ტანგე იმ დღისათვის შედგენილის „სულთა თანას“ გალობაში. ეს გალობა თქვენ ამ ბინძურ ბოროტ ქვეყანას გაძულებდათ და შორს კამკამის ცის კამარაში გიწოდებთ, სდაც არაა „არცა ჭიარი, არცა მწუხარება, არამედ სისხარული იგი დაუსრულებელი.“

ყოველივე დარგი ხელოვნებისა ჯერ არ გადაუთვალ იერებელი გაუფურჩქნელია, ან ახლა იწვებს ფების ადგმას, წელში გამაგრებას. ასეა სიმღერა-გალობაც. უნდა გადაღებულ იქნეს ნოტებზე და ჩაწერილი ძველი სიმღერა და საეკლესიო გალობა უფროს. ეკლესიის კრი გაურბის, დროა ჩვენი ეკ-

ლესიის სათავეში მეოფთ მიაქციონ ამსი უკანადა და ეს კი მაშინ მოხდება, თუ მუსიკას ის ადგილი ეკავება ჩვენ ეკლესიაში, როგორც ქმნიდა მასწინედ, ანა და ისეთ პირობებში ჩადგება, როგორშიაც სსსურველა იყოს.

კ. გძელი

პროვინციის მოღვაწენი

სცენის ნოყვ რე ვანო კაკაბაძე

ვანო კაკაბაძე ითვლება ერთ საუკეთესო სცენის მოყვარეთაგან თელავში. იგი პირველად სუნაზე გამოვიდა ამ ოცდა ათი წლის წინეთ და მას აქეთ ერთგულად და დაუზარელად ემსახურება სამშობლო სცენის აყვავებას,

იშვიათი წარმოდგენა იქნება, ვ. კაკაბაძემ მონაწილეობა არ მიიღოს და ძრიელ ხშირად უმთავრეს როლების ასრულებაც უხდება. სხვათა შორის ეხმარება ხოლმე თბილისიდან ჩამოსულ ქართ. დრამატიულ დასის მსახიობთ სარმოდგენების გამართვაში, მაგრამ უმთავრესი მისი მონაწილეობის მიღება გამოიხატება საქველმოქმედო მიზნით გამართულ წარმოდგენებში.

საზოგადოდ პროვინციაში და კერძოდ თელავში თუ იმართება სარმოდგენები, უფრო საქველმოქმედო მიზნით, რომლის მეოხებით არსებობენ და განაგრძობენ ნაყოფიერ მოღვაწეობას აქაური საზოგადო და საქველმოქმედო საზოგადოებანი და სწორედ აქ, რამდენათაც ი შეუძლიან ეხმარება ამხ. კაკაბაძე სცენაზე მონაწილეობის მიღებით.

ამისათვის თელავის სცენის მოყვარეთ მსახიობ ქ-ნ. ბეჟანიშვილის, დ. აწყურელის პ. კორიშელის ბ, ანდოპირელის და რუისპირელთს მონაწილეობით 8 ივლ. გაუმართეს საიუბილეო წარმოდგენა, რომელზედაც ხალხი დაესწრო,

წარმოდგინეს „დაძმა“ გაიოზის როლს თვით კაკაბაძე ასრულებდა.

იუბილარს, სხვათა შორის, მიულოცეს ქალაქის და სომხის საზოგადოების წარმომადგენლებმა მართვის საჩუქრები.

დავიწყებული

მარიამ მაგალინელი

მას უყვარდა სიყმაწვილით საცხე ახალგაზრდობა. მთრთოლვარე გულით, ვნების ზღვა სისხლით. ალისფერ ტუჩებით, მზებერ მოყვარე სასონით და ყველა ასეთებით ლტოლვილი სიყვარულისადმი ახალგაზრდობში ის არჩევდა სქესობრივის მხრივ დაუღალავ გმირს, ტრფიალების ცეცხლით ანთებულ ვაჟს, უყვარდა ასეთები და მათთან დარჩენის დროს მთელი არსებობით. გრძნობა-გონებით თავდავიწყებამდინ ინთქებოდა ვნების სურვილით გაბრუებული მოსიყვარულეს მოზიდულ მკლავებში, იმას უყვარდა.

ისიც უყვარდათ, მაგრამ იგი მაინც ვერ სძლებოდა სიყვარულით. მისი სხეული, როგორც სანაოთი, ცეცხლს თხოულობდა. იგი სულ მზად იყო სიყვარულისთვის: სულ ენთო, ჰლუოდა, ალ-მური ასლიოდა, იწვებოდა, იფერფლებოდა და არ იწვებოდა, მისი გული სულ ღელავდა, თრთოდა, ცახცახებდა, ვნების სურვილით ღუღუღავდა გადაღუღავდა. მისი ბაგენი სულ ამბორს თხოულობდნენ, ხვევენას, ღვთიურ ალერსს, ვნების სიმთვრალეს, წუთით დავიწყებას და განსვენების შემდეგ რომ გაიღვიძებდა, კვლავ ცეცხლი ედებოდა, სურვილი უახლდებოდა, სიყვირულს, ალერსს, ხვევნა-კოცნას თხოულობდა. იგი ლამაზი იყო. ნაზი, ნარნარი, ტკბილ მოსაუბრე, ენა წყლიანი- ის ჰგავდა ცის ფერი ას მზის სხივებში მცურავს.

ვინ არ იცნობდა მას ურიასტანში? ყველა. იერუ სალამის მაშინდელი დიდკაცობა: მდიდარნი, ცხოვრებით გალაღებულნი, ბედნიერნი; მაგრამ იმას სიმდიდრესთან ხომ არა ჰქონდა საქმე?..

იმ დროს იერუსალიმში რომაელების მთავრობა მეფობდა. ებრაელებს სძულდათ უცხოანი, ურჯულნი, როგორც ისინი ჟოვოდებდნენ მათ და საერთო მათთან არა უნდოდათ რა, მაგრამ მაგალინელისათვის სულ ერთი იყო: ყმაწვილი ასირიელი იქნებოდა, ბაბილონელი, ეგვიპტელი თუ რომაელი, ოღონდ შესძლებოდა სიყვარული.

და მიუხედავად უცხოთა მძულვარებისა, ერთ საღამოს ის შეხვდა რომაელ ასისტავ რუფს. მოიწონა ის. გაეცნო და გაჰყვა. იმათ ისეირნეს დაბინდებამდინ. რომ დაღამდა, ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი დაიძრნ და აღმოსალეთის ნათელ მთვარის სხივებით მოაქრულ გეთიმიანის ბაღის ხეივანში შესრიალდნ, ჯადოსნურ მღუმარებით გარემოცულ შტა-ფოთლებში მიეფარნენ, და ერთ ალაგს ბაღის სიღრმეში ახლა მოაჩუხებუ შადრევნის გვერდით მარმარილოს ქვის საჯდომზე ჩამოსხდნ. უშრეტ სიყვარულის მეუფე მაგალინელმა, სანამ რუფი მას მიიზიდავდა, გაუშალა ჰაეროვანი გულმკერდი, გაუხსნა სავანე სიყვარლისა, ჩაიკრა გულში გაჰვინა ათრთოლებულ გულის კოკრებში. ვნების ცეცხლით გააღმურებული ბაგენი მიაწება ვნებითვე აღელვებულ ყმაწვილს, ვნება-აშლილს და თავბრუ დამხვევ ტრფიალების დასასრულ ღვთიურ უტკბეს გრძნობით, მიითვლიმეს... წუთი და გაიღვიძეს. კვლავ სიცოცხლე დაუბრუნდათ. და დაამებული სხეული რომ აამოძრავს, იგრე იგრძენეს თავნი თვისნი, თითქო ღმერთების სასუფეველიდან დაბრუნებულანო. მაგალინელის ეთერო

ვან შუბლს, რომელსაც აშვენებდა თმის კულულები, ჯერ კიდევ არ შესრობოდა ვნებით წარმომსკდარი ოფლის ცვარ-ნამი და სასიყვარულო მთვარის სხივები ისე გარჩვეით აშუქნარებდა თვითეულ მარცვალს, თითქო საზღაპრო ებრაელის ქალს საამურმა ღამემ საოცნებო გვირგვინი უძღვნაო. უცხოელი განცვიფრდა მისი ეშხით. სიგიჟემდე მივიდა მასთან დარჩენით, წაყინებული ამბორით მიიწვინა გულზე მაგალინელი და მიჯნურის ალერსით ჰკითხა:

— მითხარი, მშვენიერო ასულა. ვინა ხარ, ცისათუ მიწის?

მაგალინელს ამ დროს კვლავ სურვილი გაედვიდა, ამურისებურ შუბლზედ ეთეროვანი ხელი გადის; ვა და ის ის იყო უნდა გადახვეოდა რომაელს, რალაც წინაგრძნობით შედგა, მზიარული სიცილი აუვარდა, დაუღო თავი რუფს მუხლებზე, მიაპყრო თვალები მას სახეში და დაიწყო:

— მე მზის ასულს მიწოდებენ, მთვარის ქალიშვილს. ჩემი დედ-მამა მზე და მთვარეა, მოციმციმე-მოაკამკამე ვარსკვლავთა კრება ყველა ჩემი ძმებია. ლიბანის მთების ნიაგ-ქარი ჩემი სუნთქვაა. იორდანის ნაზი ჩქრიალი ჩემი ენაა. ჩემი ძილი ღამეა, გამოხედვა ღღე, ჩემის ღიმილით მზეს სხივებს ვუქარგავ, მთვარეს ვაბნელებ. ერთის სულის წაბერვით გავაქრობ ცხვევარსკვლავებს, სულ არ დავტოვებ არსად ერთ მნათობს. იერუსალიმის ახალგაზრდობა ჩემი მოწიბი არიან. მე მათი ღმერთი. მე მართამ მაგალინელმა ვსძლიერ კაცები, ვისაც გრძნობა აქვს სიყვარულისა. სადაც ცხოველია მზე, იქ ძლიერია სიყვარული. მე ვარ დილის ცვარ-ნამი, იერი ოქონის ყვავილთაგან ნადენი, არშიყ ნიავისაგან გადმონადენი. მე ბეთლემის ღვინოზე მათრთებელი ვარ, იეოღვას სასმელზე უტკბესი. ვინ არ შეიქარებს ებრაელის ქალს, ეს დიდებაა სასირაელოსი, ეს ცისკარია აღმოსავლეთის, სიცოცხლეა, მშვენიერება, ხმატკბილი ებრაელის ქალისა, როგორც იადონის კვენსარაკრაკი ქორფა ვარდის ყლორტზე. გეთსამანის ბაღის სიღრმეში იგრე ლამაზათ ისმოდა. მაგალინელის ჯადოსნურ ხმაში მთელი მსოფლიოს სიმღერა გამოიხატებოდა: სიმღერა, სინათლე, ჰარმონია, პოეზია მშვენიერი სიყვარული.

ჯერ არ გაეთავებინა მას ლაპარაკი, რომ შეჩერდა. მან იგრძნო ბაღში რალაც შრიალი. რუფი ამას ვერ აჩვენდა. მოხვია ხელი მაგალინელს გულზე მისაკრავათ, კვლავ რომ დაეტკბო ვნება-სურვილით აღტყინებული სხეული მასთან შეხებით, მაგრამ მართამ მაგალინელმა ხელის გაქნევით რუფი უარჰყო. ოცნების სვეტივით აიშალა. ზეზე წამოდგა და ყურიან დროს მთვარე გოლგოთას ამოეფარა-ბაღი ნათლიდან მიიჩრდილა, მაგრამ ქალმა გეთსამანის ბაღის ხეივანში აღმოსავლეთის მხრივ სულ სხვა სინათლე იხილა. ხე-ფოთოლთ შრიალში შეიდგეროვანი ნათელმა გაიელვა. ნათელში ღვთაებრივი, ზეკაცის სახემ გამოაშუქა რგი იყო სათნოებით აღსავსე ათ-ორმეტო თანახლებით. გამოაშუქა, გამოჩნდა და ოცნებასავით მიიჩრდილა საიდუმლო ერებული საიდუმლოდ გადიოდა ბაღიდან.

— „ნუ თუ ნახარეველით, — აივლო გულში ცოდლიმა; დაუტევა რუფი, პირველად და უკანასკნელად დაჰვმო ხორციელი სიტკბო, სიბილწე, ნაყროვანება, სიარული, სიმრუფე და ზმანებისამებრ ტკბილ ჩვენებას

გაპყვა კვალდაკვალ შორი-ახლო. როცა ჰპოვა სინათ-
ლე. კენი დაიშალა. ცრემლთა ფრქვევით, დაწვთა ხო-
კვით დაეცა მის ფერხთა ქვეშ. მდუღარე ცრემლებით დაჰ-
ბანა ფეხები მშვენიერ იესოს. და შეუმშრალა იგი და-
შლილ კავთა სუბუქ ტევრით, ეპატია მას ცოდვანი თვის-
ნი. შეიყვარა საყვარელი მასწავლებელი. და იყო ერთ-
გული მისი ვიდრე გოლგოთამდე.

ვეგენი ფურცხვანიძე.

**საქართველოს განთავისუფლების მოლოცვა
(1832 წ. „ფართული საზოგადოება“)**

[შემოკლებით გამოწერილი ჩემის ვრცელის ხელნაწერ.]

„ფართულ საზოგადოება“-ს აქვს მეტად საინტე-
რესო ისტორია. საყურადღებოა იგი ჩვენთვის ბევრი
მხრით. ამიტომ საჭიროა ვიცოდეთ ის გარემოება და
პირობებიც ის დიადი და მასთან მეტად ძნელი საქმე
რამ წარმოშობა ქართველებში; რა გახდა ამის მიზეზი
რომ ქართველებმა ასეთი პაქის განზრახვა და შესრულება
გაბედეს. როცა ეს გვეცოდინება მაშინ „ფართული საზოგა-
დოების“ მოღვაწეთა პირებს უფრო უკეთ დავაფასებთ
იმ „ფართულ საზოგადოებისა. რომლის წევრნიც მოღ-
ვაწობდნენ საქართველოს განთავისუფლებისათვის. ამი-
ტომ მოგვყავს ამის მიზეზები აქ სულ მოკლედ და
მარტივად.

საქართველო რუსეთის იმპერიის მფარველობის
ქვეშ შევიდა 1783 წ. ამისთვის ორსავე სახემწიფოსაგან
ტრაქტატიც დაიწერა, რუსებმა ქართველებს კარგი პი-
რობა მისცეს, მაგრამ პირობის მიცემის შემდეგ, რუ-
სებმა პირობა მალე დაარღვიეს და ამით ქართველნი
დარჩნენ მოტყუებულნი. ასეთი მოტყუილება რუსებმა
ქართველებს არც შემდეგ აკმარეს: ამით ისურვეს ქარ-
თველი ერის და საქართველოს სრულიად დამარხვა,
ქართველი ერის ხელში ჩაგდება. 1801 წ. ესეც მოახ-
რხეს. ამ დროსაც რუსები ქართველებს ჰპირდებოდნენ
ბევრ სიკეთეს, მაგრამ ახლაც ქართველნი მოტყუებუ-
ლნი დარჩნენ რუსთაგან.

ამ მოტყუილებისთვის რუსეთის მთავრობა ძლიერ
კარგათ მოემზადა. ამისათვის მან ქართველთაგან შინად
გამცემნი და მოღალატეინიც იშოვა, რომელნიც ასწავ-
ლიდნენ რუსებს ყველა ოსტატობას, თუ ქართველნი
საიღამ როგორ უფრო ადვილად მოტყუებდებოდნენ.
ასეთი იყო გარსევან ჭავჭავაძე. უამისობა რუსთაგან
არც შეიძლებოდა, რადგანაც, რადგენდაც ქართველთ
შორის შეერთების მომხრე და მონატრული იყვნენ,
მოწინააღმდეგეინიც, რომელნიც რუსთა ერთობას დი-
დათ ეკრძალებოდნენ. ასეთი იყო სოლომონ ლეონიძე.
მოღალატეების რიცხვიც დიდი იყო და უმეტესათ კი
რუსთაგან შესყიდულნი ჩინებით, ფულით და შიშით.
მასთან სოლომონ ლეონიძის მომხრეთა რიცხვიც არ
იყო მცირე. მაინც ბოროტმა სძლია კეთილს, ბორო-
ტმა გაიტანა თავისი ალო და საქართველო ჩაუარდა
რუსეთს ხელში მონად ისეთ დროს, როცა დამონებუ-
ლიც-კიუნდა განთავისუფლებულიყო.

ეს დრო და ხანა არის მე-19-საუკ. დამდეგი რო-
ცა ევროპაში დამონებულებს ანთავისუფლებდნენ. ამ
მონებასაც ჰყვანდა ქართველთაგან წინად მგრძნობელნი
და მყვედრებელნი, მაგრამ გამგონი აღარავინ იყო. ასეთ
მგრძნობიერ პირთაგანად ითვლება იმ დროის თბილისის
კათოლიკეთა პატრი ნიკოლა ჯერედ რუსებს საქარ-
თველო ხელში ჩაგდებული არ ჰქონდათ, რომ ერთ
დროს საქართველოში რუსის ჯარი შემოვიდა. ამათ
მეფე გიორგისთვის დახმარება უნდა მიეცათ „ნიახურის
ომისთვის“.

ამ რუსის ჯარის თბილისში შემოსვლის დროს,
საბურთალოზედ მეფე გიორგი მიეგება მთელი თავის
მოწინავე კაცებით. ამათშივე იყო პატრი ნიკოლა. რუ-
სის ჯარმა მეფე გიორგის დანახვის დროს, ჯერეთ ბა-
რბანი დაჰკრა და მერე მუსიკა დაუკრა. მეფე გამზია-
რულდა და ფრანგის პატრს მიმართა ასეთი სიტყვით:

—პატრო, იმედია, დღის შემდეგ, რუსის ჯარის
დანმარებით, ჩვენ მტრები ვეღარას გვიზამენ. პატრმა
მოისმინა მეფის სიტყვა და მწუხარებით მიუგო:

—ჩატონო მეფეო, ბარბანი დაჰკრეს, საქართვე-
ლო იმარხება. ნუ იზამთ თორემ მერე სანანული გაგი
ხდებათ, რუსნი შემოვლენ მამაშვილურად და მერე
გადიქცევიან მამინაცვლად. თქვენს ხალხს დაადებენ დიდ
ხარჯს, ხალხი ამის ვადახდას ვერ შესძლებს და მერე
ამ ვადახადისათვის მათი მამულები გაისყიდება ბარა-
ბანის დაკვირით. ქართველი ერის ცხოვრება ისე მოეწ-
ყობა, რომ მათ მკვდრებსაც მუსიკით დაუწებენ და-
მარხვას.

პატრის ასეთმა სიტყვამ მეფე გიორგი დიდათ
შეაწუხა. მერე მეფემ პასუხი მისცა პატრს:

—პატრო, რა ვქნათ, რომ სხვა გზა არა გვაქვს.
მეტი საშველი არ არის; ეს საქმე უნდა შესრულდეს,—
საქართველო რუსეთს უნდა შეუერთო.

ამ საუბრის ორი წლის შემდეგ ეს საქმეც მოხდა
1801 წ. საქართველო რუსეთს ჩაუვარდა ხელში მონად.

ამ ჩაბარებისათვის ლოცულობდნენ სომხის ვაჭ-
რები, მოქალაქეინი და ბევრიც სხვანი. ყველას უხარო-
და, ყველა კანონად სთვლიდა რუსთა შემოსვლას საქარ-
თველოში, მაგრამ ბოლოს საქმე სხვანაირად დატრი-
ალდა, ორი წელიწადი მართლაც რუსები ქართველებს
ცოტა კეთილად ეპყრობოდნენ, ცხოვრებას არ უჭირებ-
დნენ, მაგრამ ეს მალე მოსპეს. შესრულდა პატრის სი-
ტყვა,—რუსთა მამაშვილობა მამინაცვლობად გადაიქ-
ცა და რუსეთი ქართველი ერის შემაწუხებლად და
მღვენელათ შეიქმნა.

წ. ჰიზინაძე

გაგრძელება იქნება

ქართული
გოგლითაჲ

საქართველოს
დრამატული
საზოგადოებრივი
საზღვარის
საზოგადოებრივი
საზღვარის
საზოგადოებრივი
საზღვარის
საზოგადოებრივი
საზღვარის

მ. კავსადის მონღერალთა გუნდი

კონცერტებს მართავს 28 ში ვერის, პარკში 31 დემოკრატიულ კლუბში 1 მართავს ხარფუშის ქართ. კლუბ.

შიგა და შიგ

მკითხველნო!

საქართველოს რესპუბლიკის შტაის სტამბა, რომელიც წინა დროს იწოდებოდა კავკასიის შტაის სამხედრო სტამბად, დაარსებულია 1809 წ. თამაზულ შვიდობა იტყება, რომ საქართველოში (ამიერ კავკასიაში) არსებულ სტამბათა შორის ეს სტამბა ყველაზე უმდიდრესია, ყოველგვარი მასალა-იარაღით: ელექტრო-საბეჭდავებით, ასოთი, თვით ბეჭდავ-მკეცავ-დამჭრელით, საკაზმავით და სხ. შესდგება ათი დიდი დარბაზისაგან. აქვეა მოთავსებული ასოს ჩამოსასხმელი ქარხანა, მუშათა მრას-სვენებელი, სამკითხველო, წიგნთ სავაჭრო, ორი სავაჭრო-ქარხანა ძალის მანქანა და სხ. უკანასკნელ წელში ერთი გურის ხალხი თითქმის იმას ცდილობდა ეს სტამბა გაეჩინებინა, მაგრამ საქართველოს რესპუბლიკის შტა-ბმა დროით მიაქცია ყურადღება ამა წლის ივნისის 17-დან ამ სტამბის გამგელ დანიშნ კაპიტანი ალექსი ივანეს ძე დათიაშვილი, რომელიც ბევრითაა შეუდგა მი-ნდობილი საქმის გაძღვლას სტამბის მოწესრიგებას და გაეროვნებას. ამ გარემოებამ წააღებინა უსიამოვნოება არ შეამთხვია დათიაშვილს, მაგრამ იგი მტკიცედ მის-დეგს თავისი გარდაწყვეტილების შესრულებას. საერთო საქმის საკითხი დღეოდ. იგი უკვე შეუდგა გაეროვნუ-ლების საქმეს: ძველი ასოს გადადნობას და ქართული ასოს ჩამოსხმას, მოხელეთა შერჩევას, განკარგ. ქარ. და-ბეჭდა სხ. განზრახვა სტამბაში ამუშაონ ორი რიგი მუ-შები: სამხედრო ვალდებულნი (რომელთაც ყოველ გვარ ხარჯის გარდა მიეცემათ მოგების წილი) და თავი-სუფალი დაქირავებულნი. ეს სტამბა საქართველოს ჯა-რის საქმეს დიდს სამსახურს გაუწევს, აღონდ საქი-რობა გამგეს მხარი მიეცეს, რომელმაც სტამბის გაერო-ვნებისა გამო ზოგიერთ უკმაყოფილონი კბილებს უკ-რაჭუნებენ ამ სტამბაზე საზოგადოდ და კერძოდ მის გა-მგეზე დიდ იერიშები მიჰქონდათ სხვა და სხვა კავში-რთა სახელით, — მიზანი ის იყო, რომ სტამბის საქმე და-ელუნათ, მაგრამ ყოველივე იერიში მოგერებულ იქმნა და სტამბის საქმე წესიერ კალაპოტში სდგება. — საქი-რობა საქართველოს ყოველმა ერთგულმა მოქალაქე-მუშამ და ჯარისკაცმა-ამწყოებმა სახელმწიფოებრივის თვალსა-ზრით შეხედოს ამ სტამბას და გაუფრთხილდეს, რა-დგან იგი საერთო კუთვნილებაა.

მეთვალყურე

შურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ თქვენის ზნეობრივი თანგრძნობით სტოცხლობს, თქვენის ნივთიე-რის დახმარებით (შემოწირულებით) სურათებით შემკუ-ლი კარგს ქალაქს. ვისაც გსურთ შურნალმა პირნა-თლად შეასრულოს თვისი ვალი, დაეხმარებით. სადა-მოს, ანუ წარმოდგენის გამართვით, შემოწირულების მოკრებით. შემოწირულება მიიღება რედაქციაში (თბი-ლისი, ბაზრის ქუჩაზე, ალექსანდრეს ბაღის პარდაპირ, არჯვენიძის სახ. № 20)

შურნა. „თეატრი და ცხოვრება“-ს ფონდის სასარგებლოდ მივღეთ:

1, რკინის გზის მოსამსახურეთაგან	100 მ.
2, ალ. წუწუნავასაგან	— 5 მან.
3, დარეჯან ხარაბაძისაგან	10 მან.
4, ტასო ხალაძისაგან	— 5 მან.
5, ალ. ნედელკინის მიერ შეკრებილ	-35 მ
აქედან:	
ნინო ტაბატაძემ	—10 მან.
ვასო ბახტაძემ	— 5 მ.
გერონტი ცინცაძემ	— 5 მან.
მოსე თალაკვაძემ	— 3 მან.
პაშა თალაკვაძისამ	— 3 მან.
ილია თალ. კვაძემ	— 3 მან.
6, სოლომან ბოლქვაძემ	— 5 მან.
7, სოლომან პარუნაშვილმა	— 20 მან.
8, ს. მაჭვარიანმა	50 — მან.
9 სურამის სცენის მოყვარეთაგან გამართულ წარმოდგენისა	— 200 მან.

(მონაწილეთა სია შემდეგ დაიბეჭდება)
შემომწირველთ გულითად მადლობას ვუ-ძღვნი.

გამოვიდა „უცხო სიტყვათა ლექსიკონი“ ხელისმომწერთ თვისი მისამართი გვაცნობონ.